

Monumentnummer*: 508666

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 03 november 1998
Kadaster deel/nr 82778/176

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nijetrijne Weststellingwerf Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Nijetrijne

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Oudetrijne J 330

Omschrijving**

Inleiding

De SCHUTSLUIS met DRAAIBRUG werd aangelegd in 1914 ter vervanging van een sluis met een houten kolk uit 1850 ter plaatse. De aanleg van de oudste sluis ter plaatse hield verband met de oprichting van de Grootte Veenpolder in Weststellingwerf in 1847 met een oppervlakte van ongeveer 3500 hectare. De polder werd bemalen door zes poldermolens, waarvan er nog twee, respectievelijk uit 1855 en 1871, in de nabijheid van de sluis staan. Beide molens zijn rijksmonument.

Ter herinnering aan de aanleg van de huidige sluis in 1914 werd een gedenksteen in het sluishoofd opgenomen waarop de ontwerper J. van der Veen is vermeld als opzichter en W.O. Pander als dagelijks opzichter. Het ontginningsgebied de Rottige Meenthe, thans natuurreservaat van Staatsbosbeheer, werd ontsloten via de Scheene. Tussen 1850 en 1930 was er veel scheepsverkeer, met name turfvervoer, op dit vaarwater. De sluis vormt de verbinding tussen de Scheene en de Jonkers- of Helomavaart. De sluis werd door Staatsbosbeheer aangekocht van het Waterschap de Grootte Veenpolder in Weststellingwerf en daarna in de jaren 1973-1975 en 1985 hersteld.

Nabij de sluis ontstond enige bebouwing bestaande uit een sluismeesterswoning, een café en een kleine sloopshelling. Deze gebouwen zijn nog herkenbaar in de thans aanwezige (recreatie)woningen ten zuiden van de sluis. Ze vallen buiten de bescherming

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van rijkswege.

Omschrijving

De sluis bestaat uit een rechthoekige kolk met een in- en uitgang die ten opzichte van elkaar zijn 'verschoven'. Onderin de sluishoofden is een gemetselde boog van het omloopriool met op de sluishoofden een ijzeren rinket. Aan de binnenzijde van het oostelijke sluishoofd is in 1914 een gedenksteen aangebracht ter herinnering aan de bouw. De wanden van de sluis kolk zijn opgetrokken in bruine bakstenen. Op de randen van de sluis kolk is een geleidestang aangebracht. De sluishoofden zijn eveneens opgetrokken in bruine bakstenen en afgedekt met zerken van Noors graniet. Daar waar de houten sluisdeuren opgehangen zijn, is de hele hoek opgetrokken in granietstenen.

Over het westelijk sluishoofd ligt een voor dit gebied karakteristieke houten draaibrug. Deze bestaat uit een smal houten brugdek met balustrades. Het draaipunt ligt op het oostelijke sluishoofd en bestaat uit wieltjes op een schijf. Het contragewicht van het brugdek is een kei, die is opgeborgen in een houten hokje.

Waardering

De Scheenesluis met draaibrug is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- vanwege de hoge mate van betekenis als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling binnen deze gemeente, met name de vervening van de Grote Veenpolder sedert 1847,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object door de situering en in verband met de ontwikkeling van de streek, m.n. door de nabijheid van twee (van de oorspronkelijk zes) veenpoldermolens,
- vanwege de hoge mate van belang van de structurele en visuele gaafheid in relatie tot de gebouwde omgeving,
- vanwege de zeer hoge mate van betekenis van het object in de historisch ruimtelijke relatie met de veenpolder en de daarin gelegen waterwegen,
- vanwege de bijzondere betekenis door de aanwezigheid van een voor dit gebied karakteristieke draaibrug over de sluis,
- vanwege de hoge mate van gaafheid en oorspronkelijkheid.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Schutsluis